

Obecná pedagogika

- součást pedagogické vědy, **zabývající se explanací (objasňováním) základních jevů a procesů edukační reality, formulací teoretických modelů těchto jevů a procesů, vymezením významů vědeckých termínů označujících tyto jevy, procesy.** Čerpá z poznatků pedagogického výzkumu, z teorií jiných sociálních věd – *Pedagogický slovník*
- základní pedagogická disciplína, usilující o systematizaci a interpretaci pedagogických jevů a zákonitostí a o vyvození obecně platných pedagogických norem – Jůva, V. *Úvod do pedagogiky*
- na rozdíl od speciálních oblastí v rámci pedagogiky (soc.pedagogika) zabývá se obecná pedagogika základy výchovy vůbec – *Mezera Kleines Lexikon Pädagogik*

Obsah obecné pedagogiky

- různé vymezení:

1. Jůva, V. *Úvod do pedagogiky*

- **metodologická část** – problémy spjaté s pojetím pedagogiky jako vědy (předmět pedagogiky, metody zkoumání, vztah k jiným vědám, úloha pedagogiky)
- **všeobecná teorie výchovy** – zkoumá základní pedagogické kategorie (cíle výchovy, funkce výchovy, činitelé výchovy, principy výchovy)

2. Pařízek, V. *Základy obecné pedagogiky*

- výchova je univerzální jev, který probíhá od narození člověka po celý jeho
- výchova v obecném smyslu je jev, jehož podstatným znakem je
  - a) záměrné, soustavné a organizované působení na člověka
  - b) při výchově je vždy účastněn „vychovávaný“ a „vychovávaný“ a „obsah toho, čemu se vyučuje a učí“
  - c) výchova má svou účelovost, jež je vyjádřena jejími cíli

3. Průcha, J. *Moderní pedagogika*

- zabývá se teoretickým objasňováním a empirickým zkoumáním edukační reality, tedy
  - a) vším tím, co vytváří a determinuje nějaké edukační prostředí
  - b) procesy, jež se v těchto prostředích realizují, a subjekty v nich zúčastněnými
  - c) výsledky a efekty těchto procesů
- typické procesuální a funkční pojetí (zkoumání edukačních procesů z hlediska průběhu, vstupním determinant, kontextu a výsledků a efektů)
- rozhodující jevy edukace v prostředí školy jsou **edukační prostředí, subjekty edukace** působící jakožto **vstupní determinanty edukace, obsahy edukace, edukační procesy, výsledky edukace a efekty edukace**
- obecná pedagogika spjata s myšlením Evropy; zobecňování a nacházení vzájemných korelací ve vědeckém nazírání a objasňování objektivní reality (nejvíce se uplatňuje v Německu)
- poměrně výrazná neujasněnost v oblasti obecné pedagogiky
- někdy pojímána buď jako subdisciplína korespondující s filozofií výchovy nebo jako centrální disciplína s normativní kontrolou nad ostatními disciplínami pedagogiky (Lenzen, D. *Obecná pedagogika – subdisciplína nebo centrální disciplína pedagogické vědy?*)

Úkoly obecné pedagogiky

- systematicky vymezovat základní strukturu pedagogického myšlení a jednání
- zprostředkovávat mezi teoretickým řešením pedagogických problémů a pedagogickou praxí a mezi pedagogickou teorií a pedagogickým výzkumem

Základní otázky pedagogiky

Musí být člověk vychováván, nebo se sám od sebe vyvine v člověka? (podstata a smysl výchovy)

Mají rodiče nebo společnost odpovědnost za výchovu? (legitimita výchovného působení)

Kterými směrodatnými cíli se má výchovná praxe řídit a kdo tyto cíle vymezuje? (normy výchovy)

Je autorita ve výchově nezbytná, nebo není? (účinnost výchovy)

Musí vychovatel také trestat, nebo existuje i výchova bez trestů? (výchovné prostředky)

Je nadání u jedince zděděnou vlastností, nebo lze nadání v dítěti vypěstovat? (učební předpoklady)

V čem spočívá těžiště školní práce : ve zprostředkování poznatků, nebo ve výchově a vzdělávání? (úkoly školy)

Má být školský systém vybudován podle vertikálního členění nebo má být utvářen horizontálně a jednotně? (základní modely organizace školství)

Které stupně sekundární školy má dítě navštěvovat: gymnázium, střední odborná škola, učiliště? (poradenská činnost učitelů)

Může žák sám určovat, čemu se chce učit, nebo má stát vymezovat obsahy učení? (tvorba a obsah učebních plánů)

Může se jedinec naučit učitelské profesi, nebo se musí učitelem narodit? (osvojování výchovných a didaktických dovedností)

Závěr

- obecná pedagogika existuje, má své poslání v tom, že konstruuje obecnou teorii edukační reality (která odhlíží od specifické mnohotvárnosti konkrétních jevů a procesů edukace)
- obecná pedagogika je dosud slabě vyvinuta z hlediska vědecké exaktnosti – je zatížena filozofujícími spekulacemi, nedostatečně využívá výsledků empirického výzkumu a neprovádí syntézu těchto výsledků vedoucích k vytvoření komplexního modelu edukační reality
- „*Historie pedagogiky 20.století je historií ustavičně se rozšiřujícího okruhu rozdílných přístupů ... Z toho vyplývá, že snaha hledat nějaký sjednocený pohled v teorii pedagogiky je iluzorní.*“ Carr, W. *Educational Theory and Its Relation to Practice*.

Literatura : Jůva, V. sen. a jun. Úvod do pedagogiky. Brno: Paido, 1999.

Jůva, V. et al. Základy pedagogiky (pro doplňující pedagogické studium). Brno: Paido, 2001.

Pařízek, V. Obecná pedagogika. Praha, SPN, 1991.

Průcha, J. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 1997.

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. Pedagogický slovník. 3. rozšířené vydání. Praha: Portál, 2001.